

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації
підприємницької діяльності

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Янковий О.Г.

“ ___ ” _____ 2018 р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності Економіка підприємства

за темою:

«Підвищення продуктивності праці за рахунок організаційно-економічних факторів (на прикладі ТОВ «Миколаївське підприємство ЕнергоМаш»)»

Виконавець

студент факультету економіки та управління підприємництвом

Моргунова Ганна Андріївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

доцент, к.е.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Куклінова Тетяна Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВА	4
1.1. Поняття продуктивності праці.....	4
1.2. Показники продуктивності праці	11
1.3. Резерви підвищення продуктивності праці	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ ТОВ "МИКОЛАЇВСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО ЕНЕРГОМАШ"	26
2.1.Характеристика та аналіз діяльності ТОВ "Миколаївське підприємство ЕнергоМаш".....	26
2.2. Аналіз стану та динаміки персоналу ТОВ "Миколаївське підприємство ЕнергоМаш".....	34
2.3. Аналіз ефективного використання персоналу ТОВ "Миколаївське підприємство ЕнергоМаш".....	41
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ТОВ "МИКОЛАЇВСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО ЕНЕРГОМАШ"	48
ВИСНОВКИ	70
Список використаних джерел	72

ВСТУП

Актуальність дослідження. Наявність ресурсів і ефективність їх використання визначають результати розвитку економіки. Головними серед ресурсів виробництва є трудові ресурси, а визначальним показником їх використання є продуктивність праці, що розраховується як відношення результату до витрат ресурсів. З переходом України до ринкової економіки зменшилась увага до показника продуктивності праці, бо вважається, що ефективність функціонування економіки вимірюється валовим внутрішнім продуктом.

Підвищення ефективності використання трудових ресурсів сприяє збільшенню обсягу випуску і реалізації продукції, зниженню собівартості продукції та її ціни, підвищенню конкурентоспроможності продукції на ринку, збільшенню прибутків і відрахувань у бюджет та фонди, зміцненню фінансового стану підприємства, забезпечує формування іміджу підприємства, дозволяє виявити основні фактори впливу на продуктивність праці. Зростання продуктивності праці забезпечує конкурентні переваги країни, її сталий економічний розвиток в умовах всеохоплюючої глобалізації.

Дослідженню проблем продуктивності праці, методів її виміру, аналізу та оцінки, виявленню шляхів та резервів її збільшення присвятили свої праці В.А. Бессонов, В.Е. Гимпельсон, Я.І. Кузьмінов, Е.Г. Ясін, Т.В. Ускова, Р.І. Капелюшников, С.С. Губанов. Окремим питанням продуктивності праці приділялась увага багатьох закордонних вчених (Р. Акофф, Й. Шумпетер, В.Беренс, Р. Друкер, Д. Кларк, Р. Портер, Р. Фостер). До українських вчених, які досліджують ці питання, можна віднести А.І. Абалкіна, А.І. Анчишкіну, Л.С. Бляхмана, В.Я. Якова, О.І. Амошу, Л.І. Федулову, В.М.Гейця, В.П. Семиноженко.

Не дивлячись на різноманіття праць та постійну увагу науковців до категорії продуктивності праці, пошуку досконалих та відповідних сучасним вимогам способів її збільшення, це питання й досі залишається актуальним й

невирішеним. Незавершеність теоретичних розробок в цій сфері потребує подальших глибоких та всебічних досліджень.

Враховуючи актуальність обраної теми, **мета випускної бакалаврської роботи** полягає в визначенні чинників та шляхів підвищення продуктивності праці на підприємстві ТОВ «МП ЕнергоМаш».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

1. Визначити поняття продуктивності працію.
2. Розглянути показники продуктивності праці.
3. Дослідити основні техніко-економічні показники.
ТОВ «МП ЕнергоМаш».
4. Проаналізувати ефективність використання персоналу.
ТОВ «МП ЕнергоМаш».
5. Обґрунтувати шляхи підвищення продуктивності праці.
6. Розробити основні шляхи підвищення продуктивності праці
ТОВ «МП ЕнергоМаш».

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є ТОВ «МП ЕнергоМаш».

Предметом дослідження є чинники та шляхи підвищення продуктивності праці ТОВ «МП ЕнергоМаш».

Методами дослідження є аналіз економічної літератури, статистичний метод, синтез, дедукція, індукція, порівняння та інші.

Інформаційна база дослідження для дипломної роботи є звітність підприємства ТОВ «МП ЕнергоМаш», наукові публікації, економічна література, законодавчі акти, аналітичні матеріали.

Структура роботи. Випускна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (38 найменувань). Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 75 сторінок комп'ютерного тексту, містить 18 таблиць та 3 рисунка.

ВИСНОВКИ

1. Продуктивність праці – це кількість продукції, виробленої в одиницю часу чи час, витрачений на випуск одиниці продукції. В остаточному підсумку мета вимірювання продуктивності - це знаходження резервів підвищення її рівня, визначення факторів, що впливають на її зміну для вирішення задач управління й регулювання соціально-економічних процесів.

2. Розрізняють індивідуальну, локальну і суспільну продуктивність праці. Індивідуальна – це продуктивність праці на конкретному робочому місці. Локальна – це середня продуктивність праці по окремій ділянці, цеху, підприємству чи галузі. Суспільна – це середня по народному господарству продуктивність праці. Розрізняють продуктивність живої праці (виробіток працівників) і продуктивність сукупної праці (суми живої праці і минулої праці).

3. Чинники зростання продуктивності праці – це причини, які визначають зміну її рівня: підвищення технічного рівня виробництва; удосконалення управління, організації виробництва і праці; зміни обсягу виробництва; галузеві та інші фактори. Резерви росту продуктивності праці – це не використані можливості економії витрат живої і уречевленої праці. Резерви росту продуктивності праці ділять на: народногосподарські, галузеві, внутрівиробничі. Найбільш важливим для підвищення продуктивності праці є виявлення і використання резервів зниження трудомісткості.

4. В економічній літературі зустрічається багато варіантів класифікації шляхів зростання продуктивності праці, які відрізняються один від одного більшою чи меншою їх деталізацією. Так, шляхами підвищення продуктивності праці є: підвищення технічного рівня виробництва в результаті механізації і автоматизації виробництва; впровадження нових видів обладнання та технологічних процесів; підвищення якості сировини і застосування нових конструктивних матеріалів; поліпшення організації виробництва і праці шляхом підвищення норм праці і розширення зон

обслуговування; механізація облікових і обчислювальних робіт; зменшення числа робітників, які не виконують норми; спрощення структури управління; структурні зміни у виробництві внаслідок зміни питомих ваг окремих видів продукції; трудомісткості виробничої програми; питомої ваги нової продукції.

5. За період 2003-2015 рр. показник продуктивності праці в Україні має стійку тенденцію до зростання. Середній річний приріст показника складає 5,07 тис. грн. на одного зайнятого. Розрахунки щодо оцінки розміру і зміни рівня показників продуктивності праці в розрізі видів промислової діяльності за 2013 -2015 роки свідчать про можливість їх систематичного виконання для задіяння їх в аналізі і прогнозуванні розвитку промисловості та оцінці впливу показників продуктивності і витрат праці на обсяги промислової продукції.

6. Сьогодні в економіці України накопичився комплекс проблем, які заважають її розвитку на базі зростання продуктивності праці, зокрема: високий ступінь зношеності основних засобів (до 60 %); залежність фінансових результатів діяльності від кон'юнктури зовнішніх ринків; велика ресурсо- та енергоємність вітчизняної промисловості, неефективне споживання паливно-енергетичних ресурсів; повільні темпи розвитку середнього класу бізнесу, а останнім часом і його стагнація; відсутність зв'язку вітчизняної науки з виробництвом; низький рівень концентрації і кооперації виробництва, насамперед у наукоємних галузях; недостатня реалізація потенціалу спільного виробництва товарів з іноземними партнерами; хронічна нестача кадрів, відсутність зміни поколінь, погіршення вікової структури працівників.

7. Вивчення проблеми підвищення продуктивності праці в Україні вимагає урахування нових умов господарювання, впливів глобалізації, уважного вивчення ролі усіх впливових чинників на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, вдосконалення методологічних та методичних підходів до оцінювання та аналізу продуктивності праці, визначення важелів її підвищення з позицій перспектив інноваційного розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акулов М.Г. Економіка праці і соціально трудові відносини: навч. посіб. / М.Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 328 с.
2. Антошкіна Л. І. Продуктивність праці у промисловості України / Л. І. Антошкіна, В. Ф. Беседін // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2016. - № 1. - С. 16-22.
3. Берник М.Д. Значення продуктивності праці, резерви її підвищення та вплив на ефективність діяльності підприємства / М.Д. Берник // Продуктивність агропромислового виробництва. – 2012. - № 22. - С. 34-36.
4. Богиня Д. П. Основи економіки праці: Навч. посіб. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К.: Знання-Прес, 2009. – 313 с.
5. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник / О.А. Грішнова. - К.: Знання, 2009. - 535 с.
6. Дзюба В. І. Продуктивність праці: способи оцінки та вимірювання / В. І. Дзюба // Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту». – 2013. - Вип. 5. – С. 57-61
7. Дієсперов В.С. Фактори продуктивності праці / В.С. Дієсперов, Л.Ф. Кондратенко // Економіка АПК. – 2003. - №12 – С. 46-53.
8. Калина А. В. Менеджмент продуктивності: Навч. посіб. / А. В. Калина, С. П. Калініна, Н. Д. Лук'янченко. - К.: МАУП, 2005. - 232 с.
9. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посіб. / Є.П. Качан, О.П. Дяків, В.М. Островерхов. - К.: Знання, 2012. - 407 с.
10. Макарович В. К. Продуктивність праці як квінтесенція ефективності трудової діяльності / В. К. Макарович, І. І. Бідзіля // Науковий вісник Ужгородського університету. - 2014. – Вип. 2 (43). – С. 58–62.
11. Макконелл К. Р. Економіка: принципи, проблеми и политика / К. Р.

- Макконелл, С. Л. Брю. – К.: Хагар-Демос, 2003. – 785 с.
12. Масалаб Р.Н. Використання показників продуктивності праці в управлінні господарською діяльністю підприємства: автореф. дис. / Р.Н. Масалаб. - Донецьк, 2003. - 20 с.
  13. Міжнародна організація праці [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ilo.org.ua/Pages/default.aspx>
  14. Мицишин Н. П. Соціально-економічні фактори продуктивності праці / Н. П. Мицишин // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. - 1999. – Вип. 15. – С. 69-74.
  15. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / С.В. Мочерний. - К.: Видавничий центр «Академія», 2012. – 951 с.
  16. Олійник Т.І Продуктивність праці та структурні зміни в сільському господарстві / Т.І. Олійник, І.О. Олійник // Економіка АПК. - 2008. - №4. - С. 122-127.
  17. Пасека А. С. Удосконалення організаційно-економічного механізму підвищення продуктивності праці / А. С. Пасека // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. - 2010. - № 4(1). - С. 78-82.
  18. Перерва П.Г Економіка підприємства: Підручник / П.Г. Перерва, М.І. Погорєлов. – Харків: Омега, 2005. - 691 с.
  19. Петрашак О. О. Соціально-економічні важелі підвищення продуктивності праці в системі чинників її зростання в сучасних умовах / О. О. Петрашак // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. - 2014. - Вип. 27. - С. 403-411.
  20. Писаренко Б. А. Регламентна система управління продуктивністю праці / Б.А.Писаренко, Н. Б. Проценко// Вісник економ. Науки України. – 2010. – №2 – С. 113 – 116
  21. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2005. – 528 с.
  22. Попова І.А. Систематизація чинників, що впливають на рівень

- продуктивності праці й заробітної плати / І.А. Попова // Економіка та право. – 2010. – №1. – С. 118 – 119
23. Ревенко А. Продуктивність праці в сучасних умовах / А. Ревенко // Україна: аспекти праці. - 2008. - № 2 - С. 32-37.
24. Семикіна М. В. Продуктивність праці: методологія вимірювання, передумови зростання / М. В. Семикіна // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2010. - Вип. 17. - С. 457-463.
25. Семикіна М. В. Науково-методичні засади управління продуктивністю праці / М. В. Семикіна // Наук. вісн. ЧДІЕУ. – 2010. – № 2(6). – С. 160-167.
26. Сінк Д.С. Управління продуктивністю: планування, вимірювання, контроль і підвищення / Д.С. Сінк. - М.: Прогрес, 1999. - 532 с.
27. Служба статистики України: офіційний сайт. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
28. Тимчасові методичні рекомендації розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та за видами економічної діяльності: затв. Наказом Міністерства економіки України від 26 груд. 2008 р., № 916. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0916665-08>
29. Чернушкіна О. О. Продуктивність праці: тенденції та перспективи зростання / О. О. Чернушкіна // Економічний форум. - 2016. - № 4. - С. 147-151.
30. Чорна Р. М. Продуктивність праці у сільському господарстві як основний чинник, що визначає науково-технічний прогрес галузі / Р. М. Чорна // Продуктивність агропромислового виробництва. економічні науки. - 2013. - Вип. 23. - С. 126-133.
31. Шлендер П.Э. Экономика труда: учебник / П.Э. Шлендер, Ю.П. Кокин. - М.: Юристъ, 2012. - 385 с.
32. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Р.В. Янковий, Т.С. Харченко // Економіка: реалії

- часу: науковий журнал. - 2013. - № 1 (6). - С. 23-26.
33. Продуктивність праці працівників торгового підприємства, система показників, методи оцінки та резерви зростання.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://pidruchniki.com/14860110/ekonomika/produktivnist_pratsi_pratsivnikov_torgovogo_pidpriyemstva_sistema_pokaznikov_metodi_otsinki_rezervi_zro
34. Куклінова Т. В. Ефективність діяльності та стимулювання розвитку малих та середніх підприємств // Ефективність реструктурованих господарських систем: проблеми і фактори підвищення: Монографія.// За заг. ред. док. екон. наук, проф. В. І. Осипова – Одеса: Атлант, 2008. – 21,18 д.а.
35. Т.В. Куклінова Внутрішнє стимулювання розвитку малих і середніх підприємств /Вісник Хмельницького національного університету, 2011. – №2, Т.2 – С. 68-72. 0,32 д.а
36. Т.В. Куклінова Формування системи розвитку підприємств на прикладі підприємств хлібобулочної галузі / Яценко В.П., Телешевська С.М., Чернецька Ю.А. др.// Інвестиційні проблеми та шляхи розвитку підприємств харчової промисловості: монографія за ред. проф.А.Г Гончарука. – Одеса :Фенікс, 2013 -220с.
37. Орленко О. М. Забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств на основі підвищення продуктивності праці /І. М. Танасюк, О. М. Орленко // Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: Монографія// За заг. ред. д-ра екон. наук, проф.. О.Г. Янкового. – Одеса, Атлант, 2017. -514с., С.199-215.
38. Орленко О. М. Зростання продуктивності праці вітчизняних підприємств на засадах організаційно-управлінських інновацій [Електронний ресурс] / Орленко О. М. // Інфраструктура ринку. – 2017. – №9. – С. 66-70. – Режим доступу: <http://www.market-infr.od.ua/uk/9-2017>.